ISSN 1694-7649

НАУКА НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИИ КЫРГЫЗСТАНА

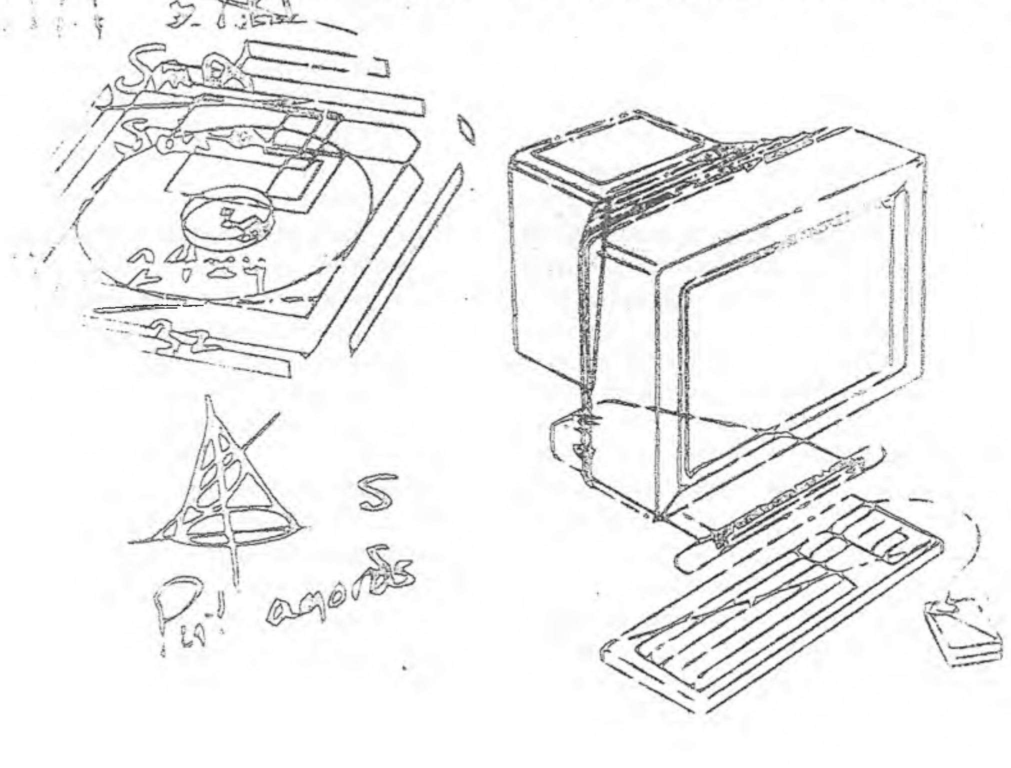

КАДРЛАР БӨЛҮМҮ
ОТДЕЛ КАДРОВ
Копия верна

Жакипов А.Ж.

КЫРГЫЗ ЭЛ ОЮНДАРЫН ДЕНЕ ТАРБИЯ САБАКТАРЫНДА КОЛДОНУУ ЖОЛДОРУ ЖАНА ШАРТТАРЫ

Жакипов А.Ж.

ПУТИ И УСЛОВИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КЫРГЫЗСКИХ НАРОДНЫХ ИГР НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

A.Zh. Zhakipov

WAYS AND TERMS OF USE OF KYRGYZ FOLK GAMES AT PHYSICAL TRAINING LESSONS

…8.5.373.167.1

…макалада кыргыз элдик кыймылдуу оюндарын … көнүгүүлөрүн колдонуу аркылуу дене тарбия саба… …өгөрүлөтүү. "Ден Соолук" …инин ийгиликтүү тапшырууга жетишүү анык… бул максатта тийиштүү педагогикалык таж… жүргүзүлгөн жана илимий жоболор жана натый… …шүнүн негизинде аныкталган.

…сөздөр: кыргыз эл оюндары жана көнүгүү… …н соолук комплекси, дене тарбия сабагы, эмгекке … …кенди коргоого даяр болуу, педагогикалык таж-

…тенье рассматриваются вопросы повышения …ности уроков физкультуры путем использо… …зских народных игр.

…чевые слова: кыргызские народные игры, упраж… …мплекс "Ден соолук", урок физической культуры.

…article deals with questions of increase of efficiency …al education through the use of Kyrgyz folk games.

…y words: kyrgyz folk games, exercises, complex "Den …" physical education class.

…макалада баяндалган материалдар, бир …, биз тарабынан тандалып алынган маселе… илимий жактан чечүүнүн жетишерлик …луу өбөлгөлөрү экендигин далилдеп берсе, … жагынан тигил же бул формада ошол илимий …дикалык боштуктарды толтуруу зарылдыгын, … жана практика жүзүндө кездешкен алсыз … аның реалдуу дене тарбия шарттарында …лүшүн баса белгилейт [1].

…уга байланыштуу, азыркы шарттарда өсүп жаткан муундун дене тарбиясынын атайын … гана эмес, методикалык негиздерин дагы … республикалык «Ден Соолук» дене-бой … комплексинин талаптарынын чагылышына … топтоо жана мазмунуна өзгөчө көңүл буруу … Алар туура түзүлгөндүгү, негизделгендиги, …икалык жана практикалык маанилүүлүгү … айырмаланат [3].

…ларды өнүктүрүүдөгү кыймылдуу …дардын жана дене тарбия көнүгүүлөрүнүн ролу …лүү илимий–методикалык адабияттарга кай…, ишенимдүү материалдардын молдугуна ка… …алар машыгуучулардын конкреттүү контин… өзгөчө жалпы билим берүү мектептеринин орто класстарынын окуучулары менен иштегенде пайдалануунун атайын мыйзам ченемдүүлүктөрүнүн системасын толук ачып бере албайт.

Кыргыз элдик оюндарын жана дене тарбия көнүгүүлөрүн мектеп окуучуларын тарбиялоонун каражаттары катарында пайдалануу маселелери боюнча маалымдар тууралуу деле ушуну айтса болот. Алардын маанилүүлүгү машыгуучуларга билим жана тарбия жагынан таасир этүүнүн эң маанилүү жактарын аныктап берди. Педагогикалык процесстин жүрүшүндө пайдалануу үчүн бир катар принципиалдуу талаптар белгиленди. Ошентсе да натыйжалуу колдонуунун көрсөткүчтөрү тактоону жана конкреттештирүүнү талап кылат. Мындай иштердин методикалык өзгөчөлүктөрү мындан ары өнүктүрүүгө жана негиздөөгө муктаж [2].

Ушулардын бардыгына изилдөө максатында тандалып алынган жеке фактылык материалдарды топтоо жана талкуулоо жолдорун жана ыкмаларын иштеп чыгуу учурунда көңүл бурулду.

Ошентип, жеке фактылык материалдарды алуу иштери республикалык «Ден Соолук» дене-бой тарбия комплексинин талаптарына жана Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүүчү айыл мектептеринин орто класстарынын дене тарбия иштерин жолго коюунун реалдуу шарттарын эске алуу менен изилдөөнүн жетишерлик конкреттүү жана актуалдуу максаттары менен милдеттерин аныктоону көздөгөн. Бул күч – аракеттердин мазмундуу жактары элдик кыймылдуу оюндарды жана дене көнүгүүлөрүн кеңири колдонуу менен байланышкан.

Изилдөөнүн милдеттерин белгилөө зарыл фактылык милдеттерди алуунун адекваттуу усулдарынын аныкталган сериясын талап кылды. Алардын номенклатурасынын бөтөнчүлүгү атайын адабий булактарды изилдөөдөн баштап, алынган дайындарды статистикалык иштеп чыгуу менен аяктаган иштердин түрдүү этаптарынын мүмкүнчүлүктөрүн камтуу аракетинде жатат.

Изилдөөдө чечилүүчү маселелердин татаалдыгы жана көп кырдуулугу бир канча жылдын аралыгында тиешелүү иштерди уюштуруу зарылдыгын койду. Ошону менен бирге жүргүзүлүп жаткан изилдөө иштеринин мазмунуна ар тараптан өз ара аракет…

... тиштерин чагылдыруу катарында уюшту... көңүл бурулган.

Жүргүзүлгөн иштердин өзгөчөлүктөрүнө ыла... биздин көз карашыбыз боюнча изилдөөнүн ...рдук бөлүгү катарында педагогикалык тажрый... мазмунунун жана курулушунун жетишерлик ...тыгы аныкталган. Мындай абал өзүнүн чагыл...шын дене тарбия сабагы боюнча өткөрүлгөн ...тикалык сабактардын хронометражын жана ...түрүлгөн программалардын бөлүктөрү боюнча ... программаларынын бөлүштүрүлүшүндө кам...ы.

Булардын бардыгы жеке фактылык материал...ды топтоо жана иштеп чыгуу, ушул сыяктуу ...тагы изилдөөгө көрсөтүлгөн жалпы педаго...лык жана атайын дене тарбиялык талаптарга ... берерин билдирет.

Бул макалада баяндалган материал дене тарбия ...бактарынын жалпы системасында элдик кыймыл... оюндардын жана дене тарбия көнүгүүлөрүнүн ... таратуу педагогикалык маанисин далилдеп ... Алар дене тарбиялык даярдыктарга, окуучу...дын саламаттыгына жана мектептеги окууга ... натыйжалуу таасир этет. Тиешелүү көрсөт...төрдүн бүтүндөй ар түрдүүлүгүнүн жогорулашы ... катар жылдар аралыгында, жылдан жылга ...орулоо аралыгында байкалгандыгы маанилүү. ...лардын бардыгы дене тарбия боюнча окуу ...граммаларын өздөштүрүү жана «Ден соолук» ...плексинин талаптарын тапшыруу үчүн абдан ...дуу шарттарды түзөт.

Талкууланып жаткан планда сабактардын ...ы жана мотордук тыгыздыгынын жогорулашы, ...чуларды дене тарбиянын көрсөтүлгөн каражат...ын дене тарбия сабактарынын башка формала...нын ичинде демилгелөө формаларын пайдаланууга багыттоодо өз ролун ойнойт. А... каражаттар өтө эмоциялуулугу менен айырма... улуу курактагы жана жалпы адамдар таг... мыкты моралдык – психологиялык ... болору дагы абдан мааниге ээ.

Сунушталып жаткан элдик кыймыл... жана дене тарбия көнүгүүлөрү ар дайым ... көпчүлүк окуучуларды бир мезгилдеги кыймы... тартып, билим берүүчүлүк гана эмес, тарбия... соолукту чыңдоонун дагы мааниге ... менен маанилүү. Ушуну менен бирге ... тигилери да булары да баалуулугу иш жүзүндө ... баалуу жана керектүү болгон республикалык ... соолук» комплексин тапшырууга даярдоо ... дагы инсандын көпчүлүк касиеттери менен ... тарынын комплекстүү көрүнүшү менен байланы...

Адабияттар:

1. Алимханов Е.А. Теоретические и педаго... основы казахских национальных видов спорта ... автореф. дис. ...докт. пед.наук: 13.00.04 ... ханов. – Алматы, 2010 – 44 с.
2. Анаркулов Х.Ф. Педагогическое содержа... значение кыргызских народных подвижных ... физических упражнений / Х.Ф. Анаркулов ... гические и медико-биологические аспекты ... кого воспитания и спортивной тренировки в ... стане: материалы III Республиканской нау... ренции, посвященной 40-летию КГИФК ... КГИФК, 1995. – С. 90–91.
3. Анаркулов Х.Ф. Состав содержание кыргызск... ных подвижных игр / Х.Ф. Анаркулов ... гические и медико-биологические аспекты ... кого воспитания и спортивной тренировки в ... стане: материалы III Республиканской научно... ренции, посвященной 40-летию КГИФК ... КГИФК, 1995. - С.94–95.

Рецензент: д.пед.н., профессор Анаркулов Х.Ф.

Жакипов А.Ж.
ПУТИ И УСЛОВИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
КЫРГЫЗСКИХ НАРОДНЫХ ИГР
НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ..........52
A.Zh. Zhakipov
WAYS AND TERMS OF USE OF KYRGYZ FOLK
GAMES AT PHYSICAL TRAINING LESSONS....52

Жунусбеков Ж.И.
ФАКТОРЫ, УГНЕТАЮЩИЕ
БИОРИТМ КЛЕТОК ЧЕЛОВЕКА........................54
Zh.I. Zhunusbekov
FACTORS THAT INHIBIT THE BIORHYTHM
OF HUMAN CELLS...54

Исакова Ж.Ж.
РЕФОРМИРОВАНИЕ ВЫСШЕГО
ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ
КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА............58
Zh.Zh. Isakova
REFORM OF HIGHER EDUCATION
ON THE BASIS OF THE COMPETENCY
APPROACH..58

Истомин А.А., Исеев Ш.Т.
РОЛЬ МЕНЕДЖМЕНТА СПОРТИВНЫХ
СОРЕВНОВАНИЙ В ПОВЫШЕНИИ ИХ
УВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ, ПОПУЛЯРНОСТИ И
ЗРЕЛИЩНОСТИ..61
A.A. Istomin, Sh.T. Iseev
THE ROLE OF THE MANAGEMENT OF SPORTS
COMPETITIONS TO IMPROVE THEIR
EXCITEMENT, POPULARITY AND
ENTERTAINMENT...61

Кыдырова М.А.
СОСТОЯНИЕ СЕРДЕЧНО - СОСУДИСТОЙ
СИСТЕМЫ И АДАПТАЦИОННЫЙ
ПОТЕНЦИАЛ ОРГАНИЗМА
ПОДРОСТКОВ ГИМНАЗИСТОВ...................64
Кыдырова М.А.
ӨСПҮРҮМ- ГИМНАЗИСТТЕРДИН ЖҮРӨК-КАН
ТАМЫР СИСТЕМАСЫНЫН АБАЛЫ ЖАНА
АДАПТАЦИЯЛЫК ПОТЕНЦИАЛЫ.....................64
M.A. Kydyrova
CARDIO - VASCULAR SYSTEM AND ADAPTIVE
POTENTIAL OF TEENAGERS - GYMNASIUM
SCHOOLCHILDREN'S ORGANISM
OF BISHKEK CITY 64

Касмалиева А.С., Уматалиева Г.А., Ибрагимов Т.К.
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ФЕДЕРАЦИИ УЛИЧНОГО
ФУТБОЛА ПО ОРГАНИЗАЦИИ
И ПРОВЕДЕНИЮ СПОРТИВНО-МАССОВОЙ
РАБОТЫ...67
Касмалиева А.С., Уматалиева Г.А., Ибрагимов Т.К.
КӨЧӨ ФУТБОЛ ФЕДЕРАЦИЯСЫНЫН
КӨПЧҮЛҮК ҮЧҮН СПОРТТУК ИШ ЧАРАЛАРДЫ
УЮШТУРУУ ИШМЕРДҮҮЛҮГҮ.........................67
A.S. Kasmalieva, G.A. Umatalieva, T.K. Ibragimov
FEDERATIONS OF STREET FOOTBALL FOR THE
ORGANIZATION AND CARRYING OUT MASS
SPORTS WORK..67

Касмалиева А.С., Чоров М.Ж.
НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ
ФОРМИРОВАНИЯ ПОТРЕБНОСТИ
ШКОЛЬНИКОВ
В ЗДОРОВОМ ОБРАЗЕ ЖИЗНИ 70
Касмалиева А.С., Чоров М.Ж.
СЕРГЕК ЖАШООГО УМТУЛУУНУ
КАЛЫПТАНДЫРУУНУН ИЛИМИЙ-
ПЕДАГОГИКАЛЫК НЕГИЗДЕРИ........................70
A.S. Kasmalieva, M.Zh. Chorov
SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL BASES
OF FORMATION NEEDS STUDENTS
HEALTHY LIFESTYLE................................70

Касмалиева А.С.
МОТИВАЦИЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ –
ОСНОВНОЕ УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЕ
ПОТРЕБНОСТИ В ЗАНЯТИЯХ
ФИЗИЧЕСКИМИ УПРАЖНЕНИЯМИ..............73
Касмалиева А.С.
СЕРГЕК ЖАШООГО МОТИВАЦИЯЛОО –
ДЕНЕ ТАРБИЯ КӨНҮГҮЛӨРДҮ
КЕРЕКТӨӨНҮ КАЛЫПТАНДЫРУУНУН
НЕГИЗГИ ШАРТЫ...73
A.S. Kasmalieva
THE MOTIVATION OF A HEALTHY LIFESTYLE -
THE MAIN CONDITIONS OF FORMATION
NEEDS PHYSICAL EXERCISE 73

Касымбекова С.И., Кошаев М.Н., Кульназаров А.К.
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИЗИЧЕСКОГО
ВОСПИТАНИЯ УЧАЩЕЙСЯ МОЛОДЕЖИ В
СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН..76
Касымбекова С.И., Кошаев М.Н., Кульназаров А.К.
КАЗАК РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ СИСТЕМАСЫНДА
ОКУУЧУ-ЖАШТАРДЫН ДЕНЕ
ТАРБИЯСЫН ӨРКҮНДӨТҮҮ...............................76
S.I. Kasymbekov, M.N. Koshaev, A.K. Kulnazarov
IMPROVEMENT OF PHYSICAL
EDUCATION STUDENTS
IN THE EDUCATION SYSTEM
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN............76

Кашкенчиев М.Э.
РЕАКТИВНОСТЬ ВЕГЕТАТИВНОЙ
НЕРВНОЙ СИСТЕМЫ
ПОДРОСТКОВ-ГОРЦЕВ..............................79
M.E. Kashkenchiev
THE REACTIVITY
OF THE AUTONOMIC NERVOUS
SYSTEM IN
ADOLESCENTS-THE HIGHLANDERS.............79